

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Suur-Ameerika 1
10122 Tallinn

Teie 11.11.2021 nr 2-2/21-0396/6657

Meie 29.12.2021 nr 4/250

Arvamuse avaldamine tarbijakaitseseaduse, täitemenetluse seadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu kohta

Lugupeetud Andres Sutt!

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda (edaspidi: Kaubanduskoda) tänab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumit võimaluse eest avaldada arvamust tarbijakaitseseaduse, täitemenetluse seadustiku ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse eelnõu (edaspidi: Eelnõu) kohta. Järgnevalt esitame oma kommentaarid ja ettepanekud Eelnõu kohta.

1. Menetlustasu tarbijavaidlusasja lahendamise eest

Eelnõu § 49¹ kehtestab kauplejale 150 euro suuruse menetlustasu tarbijavaidlusasja lahendamise eest. Eelnõu kohaselt peab kaupleja maksma menetlustasu 150 eurot, kui komisjoni otsusega rahuldatakse tarbija nõue täielikult. Kui komisjoni otsusega rahuldatakse tarbija nõue osaliselt, mõistetakse kauplejalt välja pool menetlustasu suuruselt.

Kaubanduskoda on sellele muudatusele vastu järgnevatel põhjustel:

- **Menetlustasu sisseviimine kahjustab ebamõistlikult seadusekuulekaid kauplaid.**

Muudatuse tagajärjel tekib olukord, kus kauplejad hakkavad iga hinna eest vältima vaidluse sattumist tarbijavaidluste komisjoni ja seda mitte põhjusel, et kauplejad soovivad tarbijale heatahtlikult vastu tulla või tarbijal on õigus, vaid eelkõige selleks, et vältida riski, et komisjon teeb kasvõi osaliselt otsuse tarbija kasuks. Teadmine, et võib olla peab maksma fikseeritud menetlustasu (150 eurot sõltumata kauba või teenuse väärtusest, tarbija nõude suuruselt jm), sunnib kauplaid vaidluste lahendamist tarbijavaidluste komisjonis iga hinna eest vältima ning leidma tarbijat rahuldava lahenduse ka siis, kui tarbija nõudmine on tegelikult põhjendamatult või pahatahtlik.

Näiteks võib tekkida olukord, kus kaupleja on tegelikult valmis põhjendatult osas tarbija nõuet rahuldama, kuid tarbija pöördumine komisjoni poole võib kauplejale siiski tuua menetlustasu maksmise kohustuse. See võib juhtuda näiteks siis, kui tarbija nõuab kauplejalt kahju hüvitamist suuremas summas, kui tal tegelikult õigus on (nt kauba ostuhinna tagastamist, kuid tegelikult on põhjendatult nõuda

ESTONIAN CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY / ЭСТОНИЙСКАЯ ТОРГОВО - ПРОМЫШЛЕННАЯ ПАЛАТА
TOOM-KOOLI 17, 10130 TALLINN / REG NO 80004733 / TEL: +372 604 0060 / KODA@KODA.EE / WWW.KODA.EE / WWW.ENTERPRISE-EUROPE.EE

EESTI KAUBANDUS-TÖÖSTUSKODA ON SUURIM ETTEVÕTJAJD ESINDAV ORGANISATSIOON EESTIS, Kuhu kuulub ligi 3500 ettevõtet, kellest ENAMUS ON VÄIKESE- JA KESKMISE SUURUSEGA. KAUBANDUSKOJA LIIKMED ANNAVAD ÜLE 40 PROTSENDI EESTI ETTEVÕTETE KÄIBEST, LIGI 40 PROTSENTI PUHASKASUMIST JA TASUVAD ÜLE 40 PROTSENDI RIIKLIKEST MAKSUDEST. KAUBANDUSKODA ESINDAB JA KAITSEB KÕIGI ETTEVÕTJATE ÜHISHUVE NING ON MITTERIIKLIK JA APOLIITILINE ORGANISATSIOON.

kahju hüvitamist teatud protsendi ulatuses tasutud ostuhinnast). Kuivõrd kaupleja on nõus hüvitama ainult summa, milleks tarbijal on seadusest tulenev õigus, pöördub tarbija tarbijavaidluste komisjoni poole ning komisjon rahuldab tarbija nõude osaliselt (summas, millega kaupleja tegelikult juba algselt nõustus). Kuigi kaupleja käitus õiguspäraselt, peab ta siiski tasuma menetlustasu 150 eurot.

Tarbijatel tekib võimalus seda pahatahtlikult ära kasutama hakata ja seeläbi sundida kauplejaid rahuldama sisuliselt tarbija igasugust nõuet. Näiteks, kui nõude summa on 50 eurot, siis võib kaupleja otsustada, et tal on mõistlikum see tarbijale ära tasuda (vaatamata sellele, et tarbijal selleks tegelikult õigust ei ole), et ära hoida tarbija võimalik pahatahtlik käitumine ja pöördumine tarbijavaidluste komisjoni poole. Seetõttu oleks õigustatud TTJA poole pöördumise miinimumsumma määramine nagu seda ka kehtiv seadus ette näeb.

- **Menetlustasu kehtestamine töötab vastu eelnõu üldisele eesmärgile.** Seletuskirja (lk 1) kohaselt on eelnõu üheks eesmärgiks muuta tarbijavaidluste kohtuväline lahendamine menetlusosalistele usaldusväärsemaks ja tulemuslikumaks. Kaubanduskoja hinnangul ei aita kauplejale 150 euro suuruse menetlustasu kehtestamine suurendada kaupleja rahulolu menetlusega ja tarbijavaidluste lahendamisele. Pigem võib plaanitaval muudatusel olla hoopis vastupidine mõju. Menetlustasu sisseviimine ei suuna kauplejaid tegelema rohkem tarbija probleemidega ega järgima tarbijate kaitseks kehtestatud norme ega tõsta kauplejate motivatsiooni tarbijaga kokkuleppele jõuda, vaid võib kaasa tuua valimatult tarbijatele vastu tulemise sõltumata sellest, kas tarbijal on parasjagu õigus või mitte. Kauplejad hakkavad vältima vaidluse lahendamist komisjonis vaid seetõttu, et vältida riski, et võib-olla peavad maksma ebamõistlikku menetlustasu. Selline olukord on kauplejate suhtes ebamõistlik, suurendab kauplejate rahulolematust ning kauplejate usaldus tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise süsteemi osas langeb veelgi.
- **Kaupleja menetlustasu on ebaproportsionaalselt suur**, arvestades asjaoluga, et Eelnõu kohaselt peab tarbija maksma avalduse läbivaatamise eest teatud juhtudel riigilõivu 15 eurot. Seetõttu võib Eelnõus sisalduv lahendus motiveerida pahatahtlikke tarbijaid esitama nõudeid kauplejate vastu, et survestada kauplejaid tarbijatele rohkem vastu tulema, kui näeb ette seadus.
- **Töövaidluskomisjonide osas puudub analoogne menetlustasu.** Seletuskirjas on korduvalt viidatud sellele, et tarbijavaidluste komisjoni menetluskorra uuendamisel on lähtutud töövaidluse menetlemise korrast töövaidluskomisjonis. Juhime tähelepanu sellele, et töövaidluse lahendamise seaduse kohaselt ei pea tööandja tasuma fikseeritud menetlustasu, kui töötaja nõue rahuldatakse osaliselt või täielikult.
- **Menetlustasu kehtestamine suurendab Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti (edaspidi: TTJA) töökoormust, sest menetlustasu sisse nõudmine on TTJA-le uueks kohustuseks.** Juhime tähelepanu sellele, et menetlustasu sissenõudmine võib osutada eriti keeruliseks olukorras, kus kauplejal ei ole piisavalt raha menetlustasu maksmiseks.

Kaubanduskoja ettepanek:

Jätta eeltoodud põhjustel Eelnõust välja §-d 49¹ ja 59, mis panevad kauplejale teatud juhul kohustuse tasuda 150 eurot menetlustasu tarbijavaidlusasja lahendamise eest.

2. Tarbijavaidluste komisjoni otsuste siduvaks muutmine

Eelnõu kohaselt asendub senine soovituslik otsus õiguslikult siduva otsusega, mida on pärast selle jõustumist võimalik pöörata täitmisele täitemenetluse seadustikus sätestatud korras. Sellest tingituna on Eelnõus oluliselt põhjalikumalt reguleeritud komisjoni otsusega seonduvat. Kaubanduskoda on vastu otsuse siduvaks muutmisele järgnevatel põhjustel:

- **Muudatuse järele ei ole põhjendatud vajadust.**

Kaubanduskoda juhib tähelepanu sellele, et suurem osa kauplejatest täidab juba täna tarbijavaidluste komisjoni otsuseid vabatahtlikult, kuigi tegemist on soovituslike otsustega. 2019. aastal esitasid tarbijad kokku 2375 avaldust, millest kauplejad jätsid täitmata alla 100 otsuse, kus komisjon palus kauplejal tarbija nõue rahuldada. See tähendab, et ca 96 protsenti tarbijate avaldustest saab tänase regulatsiooni alusel korrektselt menetletud. Kui vaadata ka üksnes komisjoni tehtud otsuseid, siis selgub, et kauplejad täidavad suuremat osa otsustest vabatahtlikult. Näiteks 2019. aastal tehti tarbija kasuks 343 otsust, millest kauplejad täitsid ca 73 protsenti otsustest. See tähendab, et täitmata jäi alla 100 otsuse. Kauplejaid täidavad otsuseid vabatahtlikult, sest nad ei taha sattuda musta nimekirja, millega kaasneb negatiivne tähelepanu. Seetõttu töötab tänane süsteem suhteliselt hästi, kuigi otsused ei ole õiguslikult siduvad.

- **Otsuste siduvaks muutmine ei too kaasa kõikide otsuste täitmist kauplejate poolt.**

Kui täna jääb kauplejatel täitmata ca 100 otsust aastast, siis Eelnõu jõustumisel ei vähene see number nullini. Üheks põhjuseks on asjaolu, et otsused jätmata täitmata kauplejad, kes on majanduslikes raskustes. Kahjuks ei ole seletuskirjas välja toodud statistikat, kui palju on mustas nimekirjas olevate kauplejate hulgas kauplejaid, kel on majanduslikud raskused. Palume see info seletuskirjas eelnevate aastate lõikes välja tuua.

Lisaks juhime tähelepanu sellele, et kui edaspidi on otsus õiguslikult siduv, siis peab tarbija astuma täiendavaid samme ja tegema teatud kulutusi, et algatada otsuse sundtäitmine, kui kaupleja ise ei täida otsust. Kui tarbija ei astu pärast komisjoni otsust täiendavaid samme, siis ei too Eelnõu kaasa täitmata jäänud otsuste arvu vähenemist.

- **Siduvad otsused muudavad komisjoni menetlusreeglid oluliselt detailsemaks ning seetõttu muutub menetlus nii tarbija kui ka komisjoni jaoks keerulisemaks.**

Eelnõu koostamisel on aluseks võetud töövaidluse lahendamise seaduses kehtestatud menetlusnormid, mis on oluliselt põhjalikumad kui praegu kehtivad menetlusnormid tarbijavaidluste komisjoni jaoks. Lisaks sisaldub Eelnõus mitmeid viiteid ka tsiviilkohtumenetluse seadustikule. Selle tulemusena on tarbijavaidluste komisjoni menetlusnormid oluliselt detailsemad ning pooltel on

keerulisem nendest aru saada. Näiteks on Eelnõu §-s 49⁴ kirjas, et tarbijavaidlusasja menetlemise peatamisele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 356 lõikeid 1 ja 2. Teise näitena saab tuua Eelnõu § 50⁴, mille kohaselt menetlusdokumendi kättetoimetamisele kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustikus menetlusdokumentide kättetoimetamise kohta sätestatud. Tarbija ja kaupleja ei pruugi viidatud normide sisust aru saada. Lisaks võib menetlusnormide detailsuse suurenemisega tekkida oht, et tarbijad peavad palkama endale juristi, kes esindaks neid komisjonis. Selle tulemusena kaasnevad tarbijale täiendavad kulud või siis võib väheneda tarbijate ligipääs komisjonile ja ka rahulolu komisjoni tööga. Seega võib otsuste siduvaks muutmine minna vastuollu Eelnõu peamiste eesmärkidega muuta menetlus lihtsamaks, kiiremaks ja odavamaks.

Juhime tähelepanu sellele, et VTK-s (lk 2) oli kirjas, et juba täna leiab suur osa tarbijatest, et kauplejaga tekkinud probleemi kohtuväline lahendamine ei ole lihtne (lihtsaks peab seda vaid 33% tarbijatest). Eelnõu jõustumisel võib meie hinnangul olukord muutuda veelgi halvemaks.

- **Jääb ebaselgeks, miks ei ole seaduse muutmise kõrval otsitud muid võimalusi, kuidas suurendada otsuste täitmist vabatahtlikult kauplejate poolt.**

Kaubanduskoda on saanud liikmetelt tagasisidet, et TTJA võiks oma kodulehel oluliselt paremini kuvada mustas nimekirjas olevate kauplejate nimekirja. Näiteks võiks see nimekiri olla valdkondade lõikes, et tarbijal oleks võimalik lihtsamini otsingut teha. Samuti võiks mustas nimekirjas olev kaupleja paremini välja tulla Google otsingust. Seega leiame, et olukorra parandamiseks ei pea esimese meetmena muutma seadust, vaid on võimalik kasutada ka muid meetmeid otsuste paremaks täitmiseks.

- **Siduvad otsused võivad vähendada kaupleja usaldusväarsust ja rahulolu komisjoni menetluste osas.** Kui küsitluse tulemused näitavad, et kauplejad ei ole rahul komisjoni tööga, siis võivad siduvad otsused veelgi vähendada kaupleja rahulolu. Näiteks kui kaupleja hinnangul ei ole otsus kvaliteetne ja kui muuta sellise otsuse täitmine kaupleja jaoks kohustuslikuks, siis see vähendab kaupleja rahulolu.
- **Ka paljudes teistes EL liikmesriikides ei ole riikliku kohtuvälise menetluse tulemuseks siduvad otsused**, nt Soomes, Taanis, Austrias.¹

Kaubanduskoja ettepanek:

Jätta Eelnõust välja sätted, mis muudavad tarbijavaidluste komisjoni otsused õiguslikult siduvaks.

3. Tarbija nõude suurus alla 30 euro

Kehtiva tarbijakaitseseaduse § 47 lg 3 p 4 kohaselt võib komisjon jätta avalduse menetlusse võtmata või menetluse lõpetada, kui vaidlusaluse kauba või teenuse väärtus

¹ E&Y (2019). Tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise võimalikud mudelid Eestis – lõpparuanne, 17.12.2019, lk 36.

või tarbija nõude suurus on alla 30 euro ja vaidluse lahendamine ei ole oluline praktika kujundamise või senise praktika olulise muutmise vajaduse seisukohast, vaidlusel ei ole tähendust võimalike teiste tarbijate jaoks või tegemist ei ole lepingu täitmise või lepingu tühisuse tuvastamise nõudega. Eelnõu jätab selle sätte seadusest välja.

Kaubanduskoda peab jätkuvalt vajalikuks, et seaduses oleks alampiir vaidlusaluse kauba või teenuse väärtusele, et hoida ära väga väikese väärtusega vaidluste lahendamist. Kuna seletuskirja kohaselt on tarbijavaidluste komisjoni otsusega lõppeva ühe menetluse kulu riigile keskmiselt 306 eurot ning tarbijavaidluste komisjonile esitatud avalduste puhul on keskmine lahendamise kulu 145 eurot, siis ei ole mõistlik komisjonis lahendada väga väikeseid vaidlusi.

Kuna 30 euro suurune piirmäär on tarbijakaitseseaduses kehtinud juba üle viie aasta ning selle ajaga on inflatsioon suurenenud märgatavalt, siis on mõistlik seaduses seda piirmäära tõsta, mitte seadusest välja jätta.

Kaubanduskoja ettepanek:

Lisada Eelnõu §-i 51³ põhimõte, mille kohaselt võib komisjon jätta avalduse menetlusse võtmata, kui vaidlusaluse kauba või teenuse väärtus või tarbija nõude suurus on alla 50 euro.

4. Tasu maksmine kaasistujale

Eelnõu § 42 lg 3 näeb ette, et edaspidi makstakse kaasistujale tasu istungil osalemise aja ning tarbijavaidluse materjalidega tutvumise eest. Ministri määruse eelnõu kohaselt on kaasistuja tunnitasu suurus võrdne miinimumtunnitasuga. Seletuskirja (lk 7) kohaselt on muudatuse eesmärk suurendada põhjendatud ja arusaadavate otsuste hulka ning valdkonda tundvate ekspertide motivatsiooni osaleda tarbijavaidluste lahendamisel.

Kaubanduskoja seisukoht:

Kaubanduskoja hinnangul ei ole selline tasu piisavalt motiveeriv kaasistujate jaoks ja ei aita olulisel määral kaasa seletuskirjas väljatoodud eesmärgile. Lisaks ei ole arvesse võetud seda, et kaasistujale tuleb täiendav aja- ja rahakulu komisjoni istungile minemiseks ja tulemiseks, kui tegemist on kohapeal toimuva istungiga.

5. Riigilõiv tarbijavaidluste komisjonile esitatud avalduse läbivaatamise eest

Eelnõu § 47 kohaselt tasub tarbija tarbijavaidluste komisjonile esitatud avalduse läbivaatamise eest riigilõivu vastavalt riigilõivuseadusele. Eelnõu § 3 p 2 näeb ette, et tarbijal tuleb tarbijavaidluste komisjonile esitatud avalduse läbivaatamise eest tasuda riigilõivu 15 eurot.

Kaubanduskoja seisukoht:

Kaubanduskoda toetab tarbijale 15 euro suuruse riigilõivu kehtestamist. Nõustume seletuskirjas väljatooduga, et riigilõivul on avalduse esitajale distsiplineeriv mõju. Leiame, et riigilõivu kehtestamine on hea meede, et vähendada nõu pahatahtlike tarbijate kaebuseid kaupleja vastu ning väga väikeste summadega seotud avalduste esitamist.

6. Riigilõivu hüvitamine kaupleja poolt

Seletuskirjas (lk 11) on Eelnõu § 47 selgituste juures toodud välja, et Eelnõus kavandatud muudatuste kohaselt võib tarbijavaidluste komisjon otsustada tarbija nõuet rahuldavas otsuses riigilõivu hüvitamise kaupleja poolt. Juhime tähelepanu sellele, et Eelnõus puudub vastav säte.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume seletuskirjast jätta välja selgitus, et kaupleja on teatud juhtudel kohustatud hüvitama tarbija tasutud riigilõivu summas 15 eurot. Oleme vastu ka sellele, et lisada vastav säte Eelnõusse. Meie hinnangul võiks sellises olukorras TTJA tagastada riigilõivu tarbijale.

7. Komisjoni kaasistujate kinnitamine

Eelnõu § 40 lg 3 kohaselt kinnitab komisjoni kaasistujad Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet käskkirjaga kolmeks kuni viieks aastaks.

Palume selgitada, millest sõltub see, kas komisjoni liige kinnitatakse kolmeks, neljaks või viieks aastaks. Meie hinnangul võiks komisjoni kaasistujad kinnitada sarnaselt komisjoni esimeestega viieks aastaks.

Kaubanduskoja ettepanek:

Muuta Eelnõu § 40 lg 3 sõnastust selliselt, et komisjoni kaasistujad kinnitatakse viieks aastaks.

8. Kaasistujate nimetamine konkreetse tarbijavaidlusasja lahendamiseks

Eelnõu § 45 lg 3 kohaselt nimetab komisjoni esimees konkreetse tarbijavaidlusasja lahendamiseks kaasistujad, lähtudes tarbijavaidlusasja valdkonnast ja sisust.

Kaubanduskoja hinnangul ei pruugi Eelnõus väljapakutud lahendus, kus esimees saab valida endale sobivad kaasistujad, tagada õiglast ja usaldusväärset komisjoni otsust. Näiteks tekib risk, et komisjoni esimees valib üksnes selliseid kaasistujaid, kes alati nõustuvad komisjoni esimehega ja vaidle talle vastu.

Kaubanduskoja ettepanek:

Muuta viidatud sätte sõnastust selliselt, et komisjoni esimees ei saa endale valida konkreetse tarbijavaidlusasja lahendamiseks kaasistujad.

9. Tarbijavaidlusasja arutamine suulisel istungil

Eelnõu § 45¹ lg 2 kohaselt võib pool esitada komisjonile kirjaliku taotluse tarbijavaidlusasja arutamiseks suulisel istungil. Kehtiva tarbijakaitseaduse kohaselt saab suulist istungit küsida üksnes tarbija, mitte aga kaupleja.

Kaubanduskoda toetab Eelnõus sisalduvat muudatust, et ka kauplejal on edaspidi võimalik avaldada soovi asja suuliseks arutamiseks.

10. Tarbijavaidluste komisjoni esimehe töö tasustamine

Ettevõtlus- ja infotehnoloogia ministri määruse „Tarbijavaidluste komisjoni esimehe töötasu ja komisjoni kaasistujate töö tasustamise põhimõtted“ eelnõu § 1 kohaselt makstakse tarbijavaidluste komisjoni esimehele põhipalka suuruses, mis on vähemalt 80 protsenti riikliku lepitaja ametipalgast. Seletuskirja (lk 7) kohaselt võib tarbijavaidluste komisjoni esimehe palk olla kuni 100 protsenti riikliku lepitaja ametipalgast.

Kaubanduskoja ettepanek:

Palume seletuskirja ja määruse eelnõu sõnastused ühtlustada, et oleks üheselt selge, kas komisjoni esimehe põhipalga suurus on vähemalt 80 protsenti riikliku lepitaja ametipalgast või jääb vahemikku 80-100 protsenti riikliku lepitaja ametipalgast.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Mait Palts

Eesti Kaubandus-Tööstuskoja peadirektor

Koostanud: Marko Udras marko.udras@koda.ee 6040070

Anastasia Nezgovorova Anastasia.Nezgovorova@koda.ee